

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з наукової роботи
Західноукраїнського
національного університету**

Микола ДИВАК

2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Баб'яра В. П. на тему: «Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка

ВИТЯГ

із протоколу засідання фахового семінару кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнського національного університету
від «28» травня 2026 року, протокол № 16

ПРИСУТНІ: завідувач кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Зварич І. Я.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Савельєв Є. В.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Куриляк В. Є.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Ліщинський І. О.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Лизун М. В.; заступник директора ННПП, д.е.н., Борисяк О. В.; доцент кафедри міжнародної економіки, к.е.н. доцент Герман Л. Т.; заступник директора ННПП, д.е.н., професор Пуцентейло П. Р.; аспіранти.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

Обговорення дисертаційного дослідження дисертанта Всеволода Баб'яра на тему: «Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки», поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка щодо її рекомендації для захисту.

СЛУХАЛИ:

1. Доповідь дисертанта Баб'яра В. П. на тему: «Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки».

Баб'яр В. П. доповів про результати проведеного дослідження, обґрунтував актуальність теми, розкрив його мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Зазначив, що фундаментальною передумовою циркулярної економіки є відокремлення економічного процвітання від споживання обмежених ресурсів. Це відокремлення є не просто теоретичним ідеалом, а функціональною необхідністю для досягнення цілей, встановлених Паризькою угодою. Хоча глобальний перехід до відновлюваних джерел енергії та поступова відмова від викопного палива, за оцінками, вирішують проблему приблизно 55% світових викидів парникових газів, решта 45% нерозривно пов'язані зі способами, якими світ виробляє, споживає та управляє матеріалами

та продуктами. Декарбонізація важких, енергоємних галузей промисловості – сталі, алюмінію, цементу та пластмас – є «передовою» циркулярного переходу. На ці галузі наразі припадає майже 15% загальних викидів парникових газів у таких регіонах, як Європейський Союз. Традиційні шляхи декарбонізації в цих галузях промисловості часто спираються на капіталомісткі технології.

Об'єктом дослідження є процеси становлення та розвитку процесів декарбонізації глобальної циркулярної економіки.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні засади формування концепту декарбонізації глобальної циркулярної економіки.

Баб'яр В. П окреслив наукову новизну та практичну цінність одержаних результатів, наголосив на глобальному контексті процесів декарбонізації глобальної циркулярної економіки, які набувають стратегічного значення, адже відокремлення економічного процвітання від споживання обмежених ресурсів є не просто теоретичним ідеалом, а функціональною необхідністю для досягнення цілей Паризької угоди й подолання тих 45% світових викидів парникових газів, які нерозривно пов'язані зі способами виробництва, споживання та управління матеріалами.

Сформульовано та емпірично перевірено гіпотезу суттєвого впливу інституційно-економічних механізмів стимулювання декарбонізації (екологічних, економічних, технологічних та правово-інституційних) на процеси потрійного переходу (хімічного, структурного та темпорального), що спільно формують архітектуру цілісного концепту «декарбонізації».

Удосконалено еволюцію наукових вчень декарбонізації в контексті їх історичного розвитку (від екологічної кривої Кузнеця до теорії справедливого переходу), а також узагальнення емпіричних результатів, що засвідчує високу гетерогенність суб'єктів декарбонізації за типом та рівнем управління (країни, регіони, міста, компанії). Доведено, що розповсюдженість довгострокових цілей нульових викидів зумовлена інституційною логікою кліматичної політики та рівнем адміністративної спроможності, яка є максимальною на національному та корпоративному рівнях і значно нижчою на рівні міст. Окрім цього, удосконалено структуру ключових системних обмежень, що стримують реалізацію декарбонізаційних стратегій у глобальному економічному просторі (високі інвестиційні потреби капіталомістких галузей сталі, алюмінію, цементу та пластмас, а також «вузькі місця» у сферах водневої енергетики, накопичення енергії та уловлювання вуглецю).

Набуло подальшого розвитку обґрунтування інституційного виміру та подолання фрагментації управлінських підходів у поєднанні з соціально-політичними аспектами суспільного опору в залежних від традиційних галузей регіонах. Також подальшого розвитку набула концепція циркулярної економіки в контексті декарбонізації, де на відміну від традиційних лінійних моделей «взяти-виготовити-утилізувати», обґрунтовано трансформаційний підхід створення замкнених циклів, де матеріали безперервно переходять через продуктивне використання, усуваючи відходи та водночас різко зменшуючи енергію, необхідну для видобутку та переробки первинних матеріалів.

Дослідження підтверджує, що напрацювання стратегічних перспектив декарбонізації в Україні має базуватися на врахуванні умов цифрової

трансформації та кліматичних викликів. Запропоновані стратегічні напрями безпосередньо інтегровані у фундаментальні дослідження щодо концепції відбудови та зеленої реконструкції України. Практична цінність одержаних результатів полягає в тому, що теоретико-методичні засади та прикладні рекомендації щодо декарбонізації важких, енергоємних галузей промисловості можуть бути використані органами державної влади для розробки і реалізації «дорожньої карти» державної економічної та екологічної політики, подолання бар'єрів у межах переходу до низьковуглецевої моделі розвитку, а також для подвоєння темпів покращення енергоємності промислового сектору України. Дисертант також вказав на апробацію одержаних результатів дослідження, їх практичне впровадження та основні публікації за темою дисертації.

2. Запитання до дисертанта.

До дисертанта були поставлені запитання учасниками засідання, зокрема:

1) заступник директора ННПП, д.е.н., Борисяк О. В.:

– Які ризики супроводжують процес декарбонізації для промислових економік?

– Чому післявоєнна реконструкція України створює можливості для низьковуглецевої трансформації?

2) професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Куриляк В. Є.:

– У чому полягає принципова відмінність між лінійною та циркулярною моделями декарбонізації економіки?

– Чому декарбонізація розглядається як фактор структурної перебудови глобальної економіки, а не лише екологічна політика?

3) заступник директора ННПП, д.е.н., професор, Пуцентейло П. Р.:

– У чому полягають економічні суперечності між декарбонізацією та індустріальним розвитком країн Азії?

– Яким чином механізм СВМ може впливати на економіку України?

Дисертант Баб'яр В. П. дав вичерпні та ґрунтовні відповіді на поставлені запитання, що характеризує його наукову зрілість.

3. Висновок наукового керівника завідувача кафедри міжнародної економіки, доктора економічних наук, професора Зварич Ірини Ярославівни (подано висновок).

Зварич І. Я. наголосила на актуальності теми дослідження дисертанта, її практичному значенні, оскільки концептуальний та операційний перехід до глобальної циркулярної економіки являє собою один із найважливіших зрушень в економічній теорії та промисловій практиці з часів промислової

революції. У той час, як світова спільнота переживає середину 2020-х років, терміновість цього переходу підкреслюється тривожною реальністю: попри десятиліття екологічної адвокації, світова економіка залишається переважно лінійною. Нещодавні аналітичні оцінки 2024 та 2025 років показують, що світ наразі є лише приблизно на 7,2% циркулярним, а це означає, що понад 90% пропускну здатності матеріалів або витрачається даремно, розпорошується, або іншим чином втрачається в економічному циклі. Це зниження рівня циркулярності – порівняно з вищими оцінками в попередні роки – підкреслює критичну «прогалину у впровадженні», яка визначає сучасну еру дій щодо зміни клімату. Актуальність дисертації, присвяченої процесам декарбонізації в рамках глобальної циркулярної економіки, полягає в тому, що вона знаходиться на стику трьох криз, що збігаються: прискорення кліматичної надзвичайної ситуації, зростаючої крихкості глобальної ресурсної безпеки та структурної перебудови міжнародної торгівлі під тиском геополітичної нестабільності. Глобальним імперативом є відокремлення зростання від виснаження ресурсів. Фундаментальною передумовою циркулярної економіки є відокремлення економічного процвітання від споживання обмежених ресурсів. Це відокремлення є не просто теоретичним ідеалом, а функціональною необхідністю для досягнення цілей, встановлених Паризькою угодою. Хоча глобальний перехід до відновлюваних джерел енергії та поступова відмова від викопного палива, за оцінками, вирішують проблему приблизно 55% світових викидів парникових газів, решта 45% нерозривно пов'язані зі способами, якими світ виробляє, споживає та управляє матеріалами та продуктами.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні важливого науково-практичного завдання – теоретичне обґрунтування положень процесів декарбонізації глобальної циркулярної економіки та напрацювання шляхів імплементації декарбонізації глобальної циркулярної економіки в Україні. Науковий керівник зазначила, що вперше у роботі сформульовано та емпірично перевірено гіпотезу суттєвого впливу глобальних детермінант (економічної свободи, інвестиційної відкритості, урядової політики рециклінгу, технологічних інновацій) на процес створення циркулярних ланцюгів доданої вартості. Ця модель оцінки включає систему індикаторів моніторингу, адаптованих до стандартів Європейського Союзу, що дозволяє кількісно порівнювати рівні циркулярності в різних секторах економіки.

Науковий керівник зазначила, що практична цінність дисертації полягає в тому, що теоретичні та методичні основи, прикладні рекомендації шляхи імплементації декарбонізації глобальної циркулярної економіки, оцінка ефективності декарбонізації в умовах циркулярної економіки, регіональні особливості впровадження декарбонізації в Україні можуть бути використані центральними і регіональними органами державної влади та місцевого самоврядування для розробки і реалізації «дорожньої карти» державної економічної та екологічної політики та визначення стратегічних пріоритетів соціально-економічного й розвитку України. Отримані результати апробовані і доведені до рівня конкретних науково-методичних і практичних рекомендацій.

Загалом робота виконана на належному науковому та прикладному рівнях, має чітку структуру та логіку викладу матеріалу. Під час роботи над

науковим дослідженням авторка опрацювала велику кількість вітчизняної та міжнародної літератури, що свідчить про ґрунтовний підхід здобувача до підбору матеріалів. Робота за змістом, формою і назвою відповідає спеціальності 051 «Економіка», вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Виступили.

Рецензент, д.е.н. Борисяк О.В. зазначила наступне стосовно дисертації Баб'яра В. П. «Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки». Наукові твердження, висновки та рекомендації, представлені в дослідженні, базуються на ефективному ресурсокористуванні у різних галузях економіки сьогодні розглядається у розрізі засад сталого розвитку загалом та зміни клімату зокрема. Перехід до циркулярної економіки є способом вирішення ресурсних питань. У розрізі глобального розвитку циркулярної економіки особливе значення має реалізація не тільки принципу ресурсоощадливості, а й принципу кліматичної нейтральності. Відповідно до цього, зростає роль процесів декарбонізації у циркулярному ресурсокористуванні.

Вагоме наукове та прикладне значення у вирішенні цього питання має дисертація Баб'яра Всеволода Павловича на тему: «Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки». У дослідженні представлено теоретико-методичні положення декарбонізації глобальної циркулярної економіки і запропоновано практичні підходи до реалізації процесів декарбонізації глобальної циркулярної економіки в Україні.

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету у межах науково-дослідних тем, Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету у межах науково-дослідних тем, зокрема, у 2025 році – у підготовці фундаментального держбюджетного дослідження «Концепція відбудови та зеленої реконструкції України» (державний реєстраційний 0124U00003). Також у 2023-2026 роках Баб'яр В.П. брав участь у НДР, яка виконувалася професорсько-викладацьким персоналом, докторантами, аспірантами та здобувачами наукового ступеня в межах основного робочого часу кафедри міжнародної економіки ЗУНУ «Гео економічні та цивілізаційні виклики розвитку глобальної економіки» (0121U111077), зокрема у підготовці розділу «Гео економічні та цивілізаційні виклики розвитку глобальної економіки»; у 2026 році – «Циркулярна економіка як драйвер екологічної безпеки держави» (0125U004247), розділ «Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки».

У процесі виконання дисертаційної роботи застосовано комплекс загальнонаукових, спеціальних і економіко-статистичних методів. Зокрема, системний підхід використовується для аналізу декарбонізації глобальної циркулярної економіки. Історичний та логічний метод дозволяє простежити еволюцію наукових досліджень декарбонізації, їх історичний розвиток та ключові наукові підходи. Дедукція від абстрактного до конкретного дозволила

розробити Інституційно-економічні механізми стимулювання декарбонізації в умовах циркулярної економіки. Статистичні методи застосовуються для систематизації, узагальнення та кількісного опису сукупності спостережень, а також для встановлення напряму та сили статистичних зв'язків між показниками.

Структура дисертації є логічною та включає такі компоненти: концептуальні основи декарбонізації глобальної циркулярної економіки; аналіз процесів декарбонізації глобальної циркулярної економіки; шляхи декарбонізації глобальної циркулярної економіки.

Визначено основні концептуальні рівні та визначення декарбонізації (фізичний, економічний та соціально-політичний), функціональні рівні декарбонізації (екологічний, економічний, технологічний та правовий/інституційний). Доведено, що термінологія декарбонізації являє собою динамічну та еволюціонуючу концепцію, яка відображає ширші трансформації в екологічній свідомості, наукових знаннях та структурах глобального управління. Її семантичне розширення демонструє, як наукова термінологія може перетворитися на ключову концептуальну основу, що формує політику, технологічні інновації та розвиток суспільства. Представлено структурну трансформацію декарбонізації (потрійний перехід: хімічний, структурний, темпоральний/часовий), архітектуру концепту «декарбонізації», еволюцію наукових досліджень декарбонізації, основні теорії декарбонізації та їх характеристику (табл. 1.3). Побудовано інституційно-економічну модель стимулювання декарбонізації в умовах циркулярної економіки (регуляторні інструменти, ринкові стимули, фінансові інструменти). Розглянуто механізм функціонування Європейської системи торгівлі викидами.

Проведено аналіз процесів декарбонізації циркулярної економіки, що включало оцінювання показників декарбонізації в умовах глобальної циркулярної економіки, порівняння процесів декарбонізації у Європі та Азії. З'ясовано системні бар'єри декарбонізації в умовах глобальної циркулярної економіки. Розглянуто процеси декарбонізації в Україні з фокусом уваги на розвиток відновлювальної енергетики.

У рамках циркулярної економіки ефективність декарбонізації розглянуто як багатовимірну категорію, що охоплює не лише скорочення викидів парникових газів, а й рівень ресурсоефективності, інноваційності, структурної модернізації та інтеграції низьковуглецевих технологій у виробничі процеси. Такий підхід дозволяє перейти від вузького трактування декарбонізації як екологічного процесу до розуміння її як комплексної моделі трансформації економічної системи (с. 158).

Запропоновано авторську інтегровану модель Індекс гібридної мобільності та декарбонізації «Hybrid Mobility and Decarbonization Index» чи HMDI, яка поєднує екологічні, економічні та структурні параметри трансформації. Модель HMDI поєднує чотири ключові компоненти: розвиток відновлюваної енергетики, рівень циркулярності економіки, цифрово-сервісний компонент B2B та вуглецеву інтенсивність.

Представлено багаторівневу структуру управління впровадженням кліматичної політики в Україні (табл. 3.3). Сформовано стратегічні

перспективи декарбонізації глобальної циркулярної економіки в умовах цифрової трансформації та кліматичних викликів. Розроблено структурно-логічну модель впливу циркулярної економіки на скорочення викидів вуглецю (рис. 3.2), ключові циркулярні технології як інструменти декарбонізації економіки (рис. 3.3). Представлено галузеву структураувливу циркулярної декарбонізації на промисловий розвиток (рис. 3.4). Запропоновано стратегічні напрями формування низьковуглецевої циркулярної економіки (рис. 3.5).

Рецензент відзначила кілька зауважень, які можуть покращити роботу:

1. При визначенні підходів трактування поняття «декарбонізація» доцільно було б виокремити трактування цього поняття у розрізі різних галузей.

2. В основі циркулярної економіки закладено раціональне і безвідходне використання наявних ресурсів, що узгоджується із парадигмою сталого розвитку. Доцільно було б розглянути процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки з позиції декампінгу.

3. При розгляді особливостей розвитку глобальної циркулярної економіки у розрізі Європи, Азії та України доцільно було б виокремити ризики низьковуглецевого переходу для промислових підприємств.

4. При визначенні стратегічних напрямів декарбонізації глобальної циркулярної економіки доцільно б представити особливості поствоєнної відбудови України через розробку регуляторних заходів для посилення процесів декарбонізації в Україні у розрізі глобальної циркулярної економіки.

Слід зазначити, що вказані зауваження мають уточнюючий характер та не занижують позитивної оцінки дисертаційної роботи Баб'яра Всеволода Павловича., яка є самостійно виконаною науковою працею, і рекомендує до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент, д.е.н., проф. Пуцентейла П. Р., зазначив, що актуальність дослідження процесів декарбонізації глобальної циркулярної економіки зумовлена необхідністю формування нових механізмів економічного розвитку, які забезпечують одночасне зростання економічної ефективності та зменшення вуглецевого сліду виробництва і споживання. Особливої ваги ця проблематика набуває в умовах активного впровадження «зеленого» курсу, розвитку відновлюваної енергетики, екологізації виробничих процесів, розширення практик повторного використання ресурсів та впровадження інноваційних низьковуглецевих технологій.

Дисертаційна робота Баб'яра В.П. за структурою складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі «Концептуальні основи декарбонізації глобальної циркулярної економіки» визначено й критично охарактеризовано теоретичні засади формування концепції декарбонізації як ключового напрямку сучасної екологічної та економічної трансформації. Розкрито онтологічну сутність поняття «декарбонізація», уточнено його змістовне наповнення та місце у системі категорій сталого розвитку, зеленої економіки й циркулярних моделей господарювання.

Значну увагу приділено дослідженню еволюції наукових підходів до декарбонізації, простежено історичні етапи становлення відповідної наукової парадигми, узагальнено основні концепції, теорії та методологічні підходи до оцінювання процесів скорочення вуглецевих викидів у глобальному економічному просторі. На основі систематизації наукових джерел виявлено ключові тенденції розвитку сучасних досліджень у сфері декарбонізації та визначено перспективні напрями подальших наукових пошуків.

Також досліджено інституційно-економічні механізми стимулювання декарбонізації в умовах розвитку циркулярної економіки, проаналізовано роль міжнародних організацій, державних інституцій, ринкових інструментів та регуляторних механізмів у забезпеченні переходу до низьковуглецевих моделей виробництва і споживання. Узагальнено світовий досвід реалізації політики декарбонізації та обґрунтовано значення інституційного забезпечення для підвищення ефективності циркулярних економічних систем у контексті досягнення цілей кліматичної нейтральності та сталого розвитку.

У межах другого розділу «Аналіз процесів декарбонізації циркулярної економіки» здійснено комплексний аналіз сучасних тенденцій декарбонізації в умовах розвитку глобальної циркулярної економіки, досліджено особливості трансформації економічних систем під впливом кліматичних викликів та екологічних обмежень. Значну увагу приділено кількісному оцінюванню результативності декарбонізаційних процесів, виявленню регіональних особливостей переходу до низьковуглецевої моделі розвитку та визначенню місця України у глобальних процесах екологічної трансформації. Проаналізовано систему показників, що характеризують рівень декарбонізації економіки, динаміку викидів парникових газів, енергоємність виробництва, частку відновлюваних джерел енергії у структурі енергоспоживання та інші індикатори сталого розвитку. На основі статистичних даних міжнародних організацій виявлено основні закономірності та тенденції розвитку процесів декарбонізації на глобальному рівні.

Досліджено особливості реалізації політики декарбонізації у провідних країнах європейського та азійського регіонів. Здійснено оцінку сучасного стану та перспектив декарбонізації національної економіки. Проаналізовано динаміку основних екологічних та енергетичних показників, досліджено вплив структурних змін в економіці, розвитку відновлюваної енергетики, підвищення енергоефективності та імплементації європейських екологічних стандартів на процес скорочення викидів парникових газів. Визначено ключові проблеми, бар'єри та перспективні напрями прискорення декарбонізації України в умовах європейської інтеграції, повоєнного відновлення та переходу до циркулярної моделі розвитку.

У третьому розділі «Шляхи імплементації декарбонізації глобальної циркулярної економіки» здійснено комплексне обґрунтування практичних механізмів, інструментів та стратегічних напрямів реалізації політики декарбонізації в умовах переходу до циркулярної моделі економічного розвитку. Особливу увагу приділено оцінюванню результативності декарбонізаційних заходів, визначенню регіональних особливостей їх впровадження в Україні та окресленню перспектив подальшої трансформації

економічних систем під впливом цифрових технологій і глобальних кліматичних викликів. Розроблено підходи до оцінювання ефективності процесів декарбонізації з урахуванням екологічних, економічних та соціальних критеріїв. Визначено взаємозв'язок між досягненням кліматичних цілей та підвищенням конкурентоспроможності економіки, а також обґрунтовано необхідність застосування комплексних індикаторів для моніторингу результативності декарбонізаційної політики.

Обґрунтовано доцільність диференційованого підходу до формування регіональної кліматичної політики та розроблення інструментів підтримки переходу до низьковуглецевого розвитку залежно від особливостей окремих територій.

Визначено ключові тенденції та перспективні напрями розвитку декарбонізаційних процесів у глобальному масштабі. Обґрунтовано стратегічні пріоритети подальшого розвитку циркулярної економіки в контексті досягнення кліматичної нейтральності, посилення екологічної безпеки та адаптації економічних систем до сучасних глобальних викликів. Запропоновано напрями вдосконалення державної та міжнародної політики декарбонізації, спрямовані на забезпечення сталого економічного розвитку в довгостроковій перспективі.

В межах усіх розділів і підрозділів дисертації простежується логічно послідовне та обґрунтоване виконання поставленого завдання, що орієнтоване на обґрунтування та розроблення теоретико-методологічних, організаційно-економічних і практичних засад забезпечення процесів декарбонізації глобальної циркулярної економіки в умовах сучасних кліматичних викликів, цифрової трансформації та переходу до моделі сталого розвитку. Дисертаційна робота характеризується системністю дослідження, послідовністю викладення матеріалу та взаємоузгодженістю отриманих результатів, що дозволило комплексно розкрити закономірності, тенденції та перспективи декарбонізації в контексті розвитку циркулярної економіки на глобальному та національному рівнях. Таким чином, можна зробити висновок про те, що дисертація є завершеною науково-дослідною роботою із логічно зв'язною, цілісною композицією, науковим стилістичним наповненням та авторською манерою викладення матеріалу.

Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційну роботу Баб'яра В.П., як таку що виконана на належному теоретико-методологічному та прикладному рівні, слід висловити зауваження, які можна вважати дискусійними або такими, що вимагають уточнення під час публічного захисту:

1. Окремі положення наукової новизни потребують додаткового уточнення та конкретизації з метою чіткішого відображення авторського внеску в розвиток теоретичних і методичних засад досліджуваної проблематики.

2. У тексті роботи трапляються окремі граматичні, стилістичні та технічні неточності, що потребують додаткового редакційного опрацювання, а також форматування відповідно до встановлених вимог.

3. Виявлено окремі невідповідності між посиланнями, наведеними в основному тексті роботи, та бібліографічними описами джерел у списку використаної літератури, що потребує додаткової перевірки та коригування.

4. Список використаних джерел доцільно доопрацювати та оформити відповідно до чинних вимог щодо бібліографічного опису наукових праць і нормативних документів.

5. Практична апробація результатів дослідження могла б бути підсилена ширшим представленням документально підтверджених результатів їх впровадження у діяльність органів влади, підприємств, установ чи організацій.

6. У вступі дисертаційної роботи доцільно більш детально обґрунтувати та конкретизувати застосовані методи дослідження, розкривши їх роль у досягненні поставленої мети та вирішенні визначених наукових завдань.

7. Висновки до дисертаційної роботи доцільно структурувати та подати у пронумерованому вигляді, що сприятиме покращенню сприйняття основних результатів дослідження та їх відповідності поставленим завданням.

Загалом, вищезазначені зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи і можуть слугувати основою для наукової дискусії та продовженням автором наукових досліджень за обраним напрямом.

Дисертація Баб'яра В.П. «Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки» є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на високому науковому рівні. Теоретичні положення, методичні підходи та практичні рекомендації, сформульовані автором, відзначаються науковою новизною, логічною послідовністю та достатнім рівнем обґрунтованості. У роботі вирішено актуальне науково-практичне завдання щодо розвитку теоретико-методологічних, організаційно-економічних і прикладних засад забезпечення процесів декарбонізації глобальної циркулярної економіки. Результати дослідження становлять науковий інтерес і мають практичну цінність для вдосконалення механізмів переходу до низьковуглецевої та ресурсоефективної моделі економічного розвитку.

За актуальністю, змістом, спектром вирішення поставлених завдань, науковою новизною отриманих результатів дисертаційна робота Баб'яра В.П. відповідає спеціальності 051 – Економіка, наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а її автор – Баб'яр Всеволод Павлович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка.

На підставі результатів обговорення присутніх на засіданні

ПОСТАНОВИЛИ:

Прийняти висновок щодо дисертаційної роботи Баб'яра В. П. на тему: «Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки», поданої на

здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 – Економіка, як такої, що відповідає вимогам, які заявлені до дисертації, та пропонувати Вченій раді університету затвердити висновок фахового семінару.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Баб'яра В. П. на тему: «Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету. Фундаментальною передумовою циркулярної економіки є відокремлення економічного процвітання від споживання обмежених ресурсів. Це відокремлення є не просто теоретичним ідеалом, а функціональною необхідністю для досягнення цілей, встановлених Паризькою угодою. Хоча глобальний перехід до відновлюваних джерел енергії та поступова відмова від викопного палива, за оцінками, вирішують проблему приблизно 55% світових викидів парникових газів, решта 45% нерозривно пов'язані зі способами, якими світ виробляє, споживає та управляє матеріалами та продуктами. Декарбонізація важких, енергоємних галузей промисловості – сталі, алюмінію, цементу та пластмас – є «передовою» циркулярного переходу. На ці галузі наразі припадає майже 15% загальних викидів парникових газів у таких регіонах, як Європейський Союз. Традиційні шляхи декарбонізації в цих галузях промисловості часто спираються на капіталомісткі технології.

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету у межах науково-дослідних тем, зокрема, у 2025 році – у підготовці фундаментального держбюджетного дослідження «Концепція відбудови та зеленої реконструкції України» (державний реєстраційний 0124U00003). Також у 2023-2026 роках Баб'яр В.П. брав участь у НДР, яка виконувалася професорсько-викладацьким персоналом, докторантами, аспірантами та здобувачами наукового ступеня в межах основного робочого часу кафедри міжнародної економіки ЗУНУ «Гео економічні та цивілізаційні виклики розвитку глобальної економіки» (0121U111077), зокрема у підготовці розділу «Гео економічні та цивілізаційні виклики розвитку глобальної економіки»; у 2026 році – «Циркулярна економіка як драйвер екологічної безпеки держави» (0125U004247), розділ «Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки».

Мета, завдання та методи дослідження. Об'єкт та предмет дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних положень процесів декарбонізації глобальної циркулярної економіки та напрацювання шляхів імплементації декарбонізації глобальної циркулярної економіки в Україні. Досягнення означеної мети зумовило постановку і вирішення таких завдань:

- розкрити онтологічні особливості концепту «декарбонізації»;

- виокремити еволюційні періоди наукових досліджень декарбонізації, їх історичний розвиток та ключові наукові підходи;
- окреслити інституційно-економічні механізми стимулювання декарбонізації в умовах циркулярної економіки;
- здійснити статистичне оцінювання показників декарбонізації в умовах глобальної циркулярної економіки;
- проаналізувати розвиток декарбонізації в Європі та Азії;
- провести аналіз розвитку процесу декарбонізації в Україні;
- здійснити оцінку ефективності декарбонізації в умовах циркулярної економіки;
- виявити регіональні особливості впровадження декарбонізації в Україні;
- напрацювати стратегічні перспективи декарбонізації глобальної циркулярної економіки в умовах цифрової трансформації та кліматичних викликів.

Методи дослідження. У написанні дисертації використовувались теоретичні та загальнонаукові методи. Ці методи формують основу огляду літератури та концептуальної бази. Зокрема, системний підхід використовується для аналізу декарбонізації глобальної циркулярної економіки. Історичний та логічний метод дозволяє простежити еволюцію наукових досліджень декарбонізації, їх історичний розвиток та ключові наукові підходи. Дедукція від абстрактного до конкретного дозволила розробити Інституційно-економічні механізми стимулювання декарбонізації в умовах циркулярної економіки. Статистичні методи застосовуються для систематизації, узагальнення та кількісного опису сукупності спостережень, а також для встановлення наряду та сили статистичних зв'язків між показниками.

Об'єктом дослідження є процеси становлення та розвитку процесів декарбонізації глобальної циркулярної економіки.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні засади формування концепту декарбонізації глобальної циркулярної економіки.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їхня новизна. Суттєвими теоретичними результатами, що відображають наукову новизну дисертаційної роботи та характеризують особистий внесок здобувача у розробку досліджуваної теми й вирішення її актуальних питань, є положення теоретичного і прикладного характеру з обґрунтування та розроблення теоретико-методологічних, організаційно-економічних і практичних засад забезпечення процесів декарбонізації глобальної циркулярної економіки:

вперше:

– виокремлено функціональні рівні декарбонізації (екологічний, економічний, технологічний та правово-інституційний), що дозволило сформулювати цілісне уявлення про багатовимірну природу декарбонізаційних процесів; обґрунтовано структурну трансформацію декарбонізації на основі потрійного переходу – хімічного, структурного та темпорального, які в сукупності формують концептуальну архітектуру феномену декарбонізації та визначають напрями переходу до низьковуглецевої моделі розвитку.

удосконалено:

– наукові підходи до дослідження еволюції декарбонізації, які, на відміну від існуючих, систематизують основні етапи становлення відповідної наукової думки – від ранніх екологічних досліджень і формування кліматичного дискурсу до інституціоналізації та теоретизації декарбонізаційних процесів, що дало змогу узагальнити ключові теоретичні концепції;

– методичні підходи до інтерпретації емпіричних результатів оцінювання декарбонізаційних процесів, які враховують високу гетерогенність суб'єктів декарбонізації за рівнем управління та функціональними характеристиками. Це дозволило обґрунтувати необхідність аналітичного розмежування країн, регіонів, міст і компаній як окремих об'єктів дослідження. Встановлено, що найбільшого поширення довгострокові цілі досягнення вуглецевої нейтральності набули на національному та корпоративному рівнях, тоді як на рівні регіонів і міст їх імплементація залишається менш поширеною внаслідок обмеженої інституційної спроможності, фінансових ресурсів та управлінської координації;

– систематизацію чинників, що стримують реалізацію декарбонізаційних стратегій, шляхом їх структуризації за економічним, технологічним, інституційним та соціально-політичним вимірами. На цій основі визначено, що економічні бар'єри пов'язані з високою капіталомісткістю трансформаційних процесів і значними інвестиційними потребами; технологічні – із недостатньою зрілістю та масштабованістю інноваційних рішень у сфері водневої енергетики, систем накопичення енергії та технологій уловлювання й зберігання вуглецю; інституційні – зі складністю регуляторного середовища та фрагментацією механізмів управління; соціально-політичні – із ризиками суспільного спротиву та політичної нестабільності в умовах структурної перебудови економіки.

набули подальшого розвитку:

– теоретико-методологічні положення щодо інституційного забезпечення декарбонізації, які, на відміну від існуючих підходів, розглядають сукупність економічних, технологічних, інституційних та соціально-політичних бар'єрів як взаємопов'язану багаторівневу систему стримувальних чинників. Це дало змогу обґрунтувати необхідність комплексного управління процесами декарбонізації на засадах поєднання фінансових, технологічних, регуляторних та організаційних інструментів із урахуванням інтересів основних стейкхолдерів переходу до низьковуглецевої економіки;

– концептуальні засади циркулярної економіки в контексті декарбонізації, які трактуються як трансформаційна модель господарювання, спрямована на досягнення кліматичної нейтральності шляхом заміщення лінійної моделі виробництва та споживання циркулярними механізмами використання ресурсів. На відміну від традиційного підходу, циркулярна економіка забезпечує формування замкнених матеріальних циклів, мінімізацію відходів, підвищення ресурсної ефективності та скорочення викидів парникових газів, що створює передумови для досягнення довгострокових цілей сталого та низьковуглецевого розвитку.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі наукові результати, що викладені в дисертації і

вносяться на захист, отримані автором особисто. Наукові положення, висновки, рекомендації, які сформульовані у дисертації, є теоретично обґрунтованими та достовірними. Наукова обґрунтованість та достовірність основних положень дисертації, отриманих результатів, висновків і сформульованих рекомендацій забезпечується завдяки застосуванню загальнонаукових і спеціальних методів наукових досліджень.

Інформаційно-фактологічною основою дисертаційної роботи є матеріали Організації економічного співробітництва та розвитку, Конференції ООН з торгівлі та розвитку, Євростату, Всесвітнього економічного форуму, матеріали аналітичних оглядів та періодичних видань, монографії вітчизняних і зарубіжних учених тощо.

Аргументованість, достовірність та обґрунтованість, зроблених у дисертаційній роботі висновків та рекомендацій, підтверджується глибоким аналізом фахової літератури. В процесі дослідження опрацьовано значну кількість літературних джерел – 143, у тому числі іноземних, що включають наукові статті українських і зарубіжних учених, монографії, ресурси мережі Інтернет. Зазначене підтверджує високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи.

Практичне значення роботи. Основні положення, викладені в дисертації, та висновки доведені до рівня теоретичних та методичних розробок, практичних рекомендацій.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача. Основні результати дослідження автора були опубліковані в 7 наукових працях, зокрема 5 працях в наукових фахових виданнях України; 2 праці в інших виданнях за матеріалами конференцій. Результати дослідження здобувачки доповідалися та обговорювалися на міжнародних науково-практичних конференціях.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Драпак Т.І., Баб'яр В.П. Циркулярна економіка: можливості та бар'єри. *Збірник наукових праць «Цифрова економіка та економічна безпека», № 1(10), 2024 рік.* С. 67-73. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.10-12> (0,8 д.а.).

Драпак Т.І., Корнієнко Д. Б., Баб'яр В.П. Трансформація економічних, фінансових та продуктивних систем пришвидшує перехід до сталого розвитку. *Економічний науково-практичний журнал Сталій розвиток економіки, № 4 (51), 2024 С. 199-205.* URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-29> (0,8 д.а.).

ЗБаб'яр В.П., Зварич І. Я., Ванкевич І. С. Фінансові виклики та загрози логістики циркулярної економіки. *Науковий журнал Західноукраїнського національного університету «Світ фінансів».* Випуск 1, 2024 рік. С. 111 – 130.

URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1676/1687>

Баб'яр В.П., Кельнер О., Бочаров В., Тимофійчук Ю. Сучасні аспекти корпоративної соціальної

відповідальності та їх вплив на глобальний економічний розвиток. Інклюзивна економіка, № 4 (06), 2024 С. 5 – 11. URL: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.6-1 (0,67 д.а.).

Баб'яр В.П., Зварич І. Я., Гладкий Я. Екологічне відновлення України шляхом публічної дипломатії. Інвестиції: практика та досвід " № 5, березень 2026 р. С.104-114. (0,45 д.а.). URL: 10.32702/2306-6814.2026.5.104

Драпак Т.І., Бродовська О.Г., Корнієнко Д.Б., Баб'яр В.П. Побудова кращого майбутнього за допомогою стійких інвестицій: висновки нещодавніх досліджень. Матеріали мультидисциплінарного наукового часопису «Нотатки сучасної науки», № 14, 2024. С. 12-13. (0,1 д.а.).

Баб'яр В.П. Сучасний стан декарбонізації в Німеччині. Збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: глобальні виклики» від 26 квітня 2024 р. с. 150-152. (0,1 д.а.).

Текст дисертаційної роботи пройшов перевірку на наявність текстових запозичень StrikePlagiarism. За результатами перевірки, виявлено відсутність текстових запозичень без належного посилання на джерело та встановлено, що дисертаційна робота Баб'яра В. П. на тему: «Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки» відповідає принципам **академічної доброчесності**.

Апробація результатів дослідження. Основні ідеї, положення, теоретичні й практичні висновки, та результати дисертаційної роботи доповідалися та отримали схвальні відгуки, отримали оприлюднення на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: глобальні виклики» від 26 квітня 2024 р., Матеріали мультидисциплінарного наукового часопису «Нотатки сучасної науки», № 14, 2024.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана діловою українською мовою із дотриманням наукового стилю викладення її змісту, характеризується смисловою завершеністю, логічною послідовністю розглянутих питань, точністю використання спеціальної термінології, чіткістю, ясністю та об'єктивністю викладення матеріалів дослідження. Стель викладу матеріалів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій є зрозумілим та доступним до його сприйняття.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю отриманих результатів, використаним теоретико-методичним інструментарієм, науковим та практичним значенням отриманих результатів, повнотою викладу матеріалів

постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Фаховий семінар рекомендує подати дисертаційну роботу Баб'яра В. П. на тему: «Процеси декарбонізації глобальної циркулярної економіки» відповідає спеціальності 051 – Економіка до захисту в разову спеціалізовану вчену раду.

У результаті розгляду дисертації Баб'яра В. П. та повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛИЛИ:

1. Пропонувати Вченій раді затвердити такий склад разової спеціалізованої вченої ради:

Головою разової спеціалізованої вченої ради призначити доктора економічних наук, професора Куриляк Віталіну Євгенівну, професора кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету.

Рецензентами:

доктора економічних наук, Борисяк Олену Володимирівну, заступника директора навчально-наукового інституту інноватики, природокористування та інфраструктури Західноукраїнського національного університету;

доктора економічних наук, професора Пуцинтейло Петра Романовича, професора, заступника директора навчально-наукового інституту інноватики, природокористування та інфраструктури Західноукраїнського національного університету;

Опонентами:

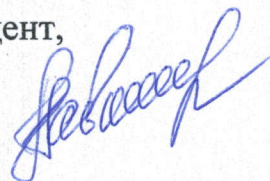
доктора економічних наук, професора Орехову Тетяну Вікторівну, декана економічного факультету, професора кафедри міжнародних економічних відносин Донецького національного університету імені Василя Стуса;

доктора економічних наук, професора Яценко Ольгу Миколаївну, в. о. завідувача кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу Київського національного університету ім. Вадима Гетьмана.

2. Рекомендувати новоствореній разовій спеціалізованій вченій раді прийняти дисертаційну роботу до захисту.

Головуюча на засіданні

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри
міжнародної економіки

Людмила ГЕРМАН